

Tisza István hive – nagyváradai prefektus

Dr. Popa György főispáni kinevezetése

(Saját tudósítónktól.) Nem óhajtjuk azt a Nagyváradról érkező hírt, mely szerint a bukaresti kormány dr. Popa György táblabírói nevezte ki nagyváradai főispán-prefektussá, a kelleténél többre értékelnél, azonban azt megállapíthatjuk, hogy ez a kinevezés a román politikában irányváltást jelent. A megszállott területeken selym-lődő magyarság sorsának szempontjából kell a román kormányának ezt a lépését elsősorban mérlegelni és ismerve az új projektus személyét és az erdélyi román körökkel, valamint az erdélyi magyarsággal szemben eddig tanúsított magatartását, egész határozottsággal állapíthatjuk meg, hogy a békülésnek és a békésnek politikáját akarja a román kormány ezzel a kinevezéssel megengedni.

Dr. Popa körülbelül két évtizede játszik fontos szerepet a magyarországi román politikai életben és különösen az utóbbi évek eseményei irányításában volt döntő része. Annyira előtérben állott, hogy gróf Tisza István, a tragikusan elhalt nagy államférfi, dr. Popát bizalmas barátsággal tisztelte ki és különösen a háború folyamán, amikor a román kérdés az ország életének egyik legelhatározóbb politikai aktualitásával vált. Popával együtt egy irányban és egy módszerrel igyekezett azt megoldani. A túlzó magyar baráttá lett Mangra Vazulnak érsek-metropolitává történt választása Tiszának és Popának közös terve, ez utóbbinak nagy befolyása és az erdélyi román politikai körökben elfoglalt vezető szerepe következtében valósult meg.

A nagyváradai prefektus minden kérés és minden hátsó gondolat nélkül állott a mérsékelt politika szolgálatába és a leghatározottabban foglalt állást a komitében, amelynek tagja volt, a túlzók ellen. Annak idején ő döntötte meg a Tribuna hatalmát és résztvett a Romanul című román politikai napilap megalakításában, amely Boku Szever, az azóta Konstanzában szállodássá lett szerkesztő körül csoportosult politikuskok hajthatatlan elválasztási törekvéseivel szemben, jöttek a magyarokkal szükséges meggyezést propagálta. Popa, mint arad megyei főszolgabíró résztvett a vármegyei életben és Goldis László, valamint Pop Cs. István vezetése alatt álló törvényhatósági bizottsági tagokkal ellentétben magyarul beszélt a közgyűléseken. A túlzók minden támadása visszapattint róla, mert ő volt a legkiválóbb román jogásztanítvány és az egyházi zsinatokon a szava azért volt döntő súly, mert a papság, amelynek sorsa javításában segítségére volt, mögéje állott azért is, hogy a Popa által követelt szociális reformok megvalósíthatók legyenek.

A magyar politikában akkor jutott közelebbi nexusba, amikor Arad megye radnai járásában képviselőjelöltséget vállalt, azonban dr. Tagányi Sándor javára visszalépett. Ekkor már ügyvéd volt Aradon és csakhamar az ottani törvényszékhez nevezte ki a király bírójává. Ez egy a románság, mint a magyarság szempontjából értékes cselekedetnek bizonyult, mert Popa az erdélyi románság eme kulturcentrumában különösen a barátság révén, amely őt Pap J. János aradi görög keleti román püspökhöz fűzte, rendkívül sokat tehetett Tisza István kibékítő politikájának szolgálatában. Az ő befolyására választotta meg az egyházmegyei zsinat Mangra Vazul nagyváradai érsek-vikáriussá, noha Mangrát, különösen a fiatalabb generáció, a románság árulójának tartotta. Az erdélyi román lapok izgattak Mangra ellen, támadták őt és, mint ismeretes, a bukaresti akadémia, amelynek a vikárius tagja volt, egy ülés alkalmával annyira megalázta és megszegényítette, hogy mikor föl akart szólni, a tagok kibonultak a tereméből. Az izgatás olyan mérvű lett, hogy Mangrát Aradon a Központi-kávéház terraszán, az aradi román fiatalok tettleg is inzultálták, tojással dobálták és ősz szakállát megbírták.

Dr. Popa rá tudta venni Stere Constantint, a románok egyik legnagyobb tudósát, aki Erdély elszakadása ellen foglalt állást, hogy Aradra jöjjön és tekintélyével a két láborit összehozza egy plattformra, ami nem sikerült ugyan teljesen, de azért a román komitét sokat engedett intrazigens álláspontjából. Ennek lett a következménye aztán a háború alatt, hogy Mangrát sikerült Christea Miron és Pap János püspökökkel szemben érsek-metropolitává megválasztatni. A főpap azonban, mint ismeretes, állását nem tudta elfoglalni, mert Nagyszeben, a székhelye, román megszállás alatt volt s mire felszabadult, Mangra Budapesten egy szállodában hirtelen elhunyt. Popát ezután nem sokára a nagyváradai királyi ítélőtáblához nevezte ki a király bírójává és a magyar lapok a legmelegebb rokonszeny hangján emlékeztek meg

lávozásakor róla és őszinte sajnálatuknak adtak kifejezést afölött, hogy elhagyja Aradot.

Mielőtt az ország katasztrófája bekövetkezett volna, dr. Popa még egyszer tanujelét adta annak, hogy hűséges ahoz a magyarbarát politikához, amelyet az ország integritása érdekében addig is folytatott. Wekerle-kormány idején tartotta hosszú szünet után zsinatját 1918 husvét utáni Tamás-vasárnapján az aradi egyházmegye. Mint ismeretes, gróf Apponyi Albert kultuszminiszter szükségesnek tartotta, hogy Barabás Béla főispán személyében kormánybiztos küldjön a zsinatra. Óriási izgalmat keltett ez az intézkedés és attól lehetett tartani, hogy a kormány képviselőjét esetleg inzultus éri a gyülekezésben. Popa javaslatára fogadták el a zsinat tagjai azt a megoldást, hogy a kormánybiztos megjelenését lehetővé teszik és őt meghallgatják ugyan, minthogy azonban a kormánybiztos kiküldését a román egyház alkotmányára sérelmesnek találják, föliratot intéznek a kormányhoz, amelyben kéri az intézkedés megsemmisítését és míg a kormány nem dönt, addig a zsinat nem tárgyalja le napirendjét. A magyar kormány természetesen ragaszkodott álláspontjához és az arad megyei egyház zsinata többé nem is ült össze.

(Itt egy cikkünket a cenzura törölte.)

Kik adnak negyvenezer koronát egy arany cigaretta-tárcáért?

(Saját tudósítónktól.) Valamikor olyan szegény város volt Budapest, — mesélte egy előkelő ékszergyáros nem minden melankólia nélkül, — hogy egy-egy utcájában több arany és briliáns volt felhalmozva, mint az osztrák császárság valamennyi ékszerüzletében. Az egykori gazdagságnak azonban csak az emlékeit hagyta meg a nagy összeroppanás, melynek nyomán a csempészés ezer titkos útján megindult az arany- és briliáns-áradat a szilárd valutájú külföldre. Ami visszamaradt, az nagyon kevés, azaz tulságosan sok, mert egyszerű fényűzési célokra ma már jóformán senki sem vásárol ékszer Budapesten, a legtöbben eladják utolsó családi emléktárgyaikat is.

A magyar ékszeripar legválságosabb időszakát éli, mindamellett, különös ellentét gyanánt, a legtöbb ékszerész kirakatában egy idő óta ismét megjelentek a szebbnél-szebb arany cigaretta-tárcák, helyesebben mondva szivarka-szelencék, mert ezek a ragyogó, szép és horribilis drága műtárgyak igazán megérdemlik ezt az előkelően hangzó énevezést. Az arany-szelencék formában, kivételben a legújabb divat szabályait követik. Némelyik fantasztikusan lapos és baloldali sarkában hordja a nyolc íarab briliánst. Egynehányan a francia cizellált stílusnak a hívei, de a legtöbbben a szögletes és letompított modern angol divatnak hódolnak. De akármilyen a fazonjuk, kivétel nélkül mind legalább 250—300 grammot nyomnak és ha valaki esetleg komoly szándék nélkül is érdekődik az árak fölől, a következő lesújtó választ kapja:

— Negyvenezer korona, ötvenezer korona, hatvenezer korona . . .

A nyolcbriliántos szelencének az árát meg sem meri mondani a legtöbb ékszerész, csak azt az ijesztő tényét hangsúlyozza, hogy a briliáns karátja ötvenezer koronába kerül.

Megdöbbenve ezektől a fantasztikus számoktól, megkérdeztük a legszolidabb és legelőkelőbb ékszerésztől, hogy kik azok a szerencsés emberek, akik ebben a leszegényedett városban ma is negyvenezer koronát tudnak adni egy arany cigaretta-tárcáért. Elvégre ezeket a mesés értékű luxuscikkeket valószínűleg azért gyártják és azért rakják a kirakatokba, mert az eladók vevőkre számítnak. Kérdésünkre a következő választ kaptuk:

— A háború előtt pontosan meg tudtuk mondani, hogy kik a vásárlóink. Mostanában a legritkábban fordul elő, hogy ismét arisztokrata, bankigazgató, gyártulajdonos, nagykereskedő arany cigaretta-tárcát vagy hasonló értékű holmit vásároljon. Mindamellett ezeknek a drága cigarettatárcáknak ma is akad vevőjük. Azonban nem ismerjük őket, a legtöbbjüket sohasem láttuk, azt kell hinnünk, hogy valamennyien hadimilliomosok vagy ékszeresempészek. Valószínűnek tartjuk, hogy a legtöbb közülük egyszerű strohmann, aki megbízói részére vásárolja össze ezeket a drága kincseket. Könnyű kitalálni, hogy milyen célra történnek ezek az összevásárlások, csak arra kell

gondolnunk, hogy a zürichi tőzsdén milyen árcsorgó kurzuson jegyzik a mi koronánkat.

Igy vándorol az utolsó darab arany és briliáns is a gazdag külföldre, az összevásárolt szegényes kis aranygyűrűkből, mindenféle aranytörmelekből hatalmas összegeket érő cigaretta-tárcákat készítenek és egy ilyen cigaretta-tárcát igazán könnyű a külföldre kiszállítani. Egyszerűen néhány cigarettát tesz bele az ember, a mellényzsebébe sülyeszti és zavartalanul útutazhatik vele a határon. Bécsben azután már elfogyott belőle az utolsó cigaretta is és az olcsó magyar pénzen vásárolt aranytárca kitűnő külföldi valutáért gazdát cserél. Legközelebb már két arany cigaretta-tárcát vásárolhat az ügyes csempész.

Azt gondolom, valamit mégis kellene tenni utolsó aranyaink és briliánseinak megmentésére.

B. I.

(Itt egy cikkünket a cenzura törölte.)

Megint ácsorogni kell a fáért és a szénért

A kereskedők a jegyeknek csak husz százalékát tudják beváltani

(Saját tudósítónktól.) A fa- és szénjegyek beváltása körül az utóbbi időben megint mind több a fennakadás és a baj. A szenesek és fake-reskedők pinceboltjai előtt megint kezdenek fel-tűnedezni az elmúlt tél óta nem látott ácsorgó tömegek. Megint ott állnak hosszú sorban a didergő, szomorú alakok: a nagykendőbe burkolt kislányok, akiket már sötét éjszaka kiküldenek a bolt elé, hogy jó helyet kapjanak, a férfiak, akik a napi munka után kevés pihenőidejüket az utcán szénért ácsorogva töltik el, az asszonyok, akik a mindenféle számmal telenyomtatott szénjegyet szorongatva a kezükben, órákon át tárgyalják az utcán egymás között a szomorú időket. És mikor a szenes reggel nyolc óra tájban kinyitja üzletét és megkezdí az árusítást, az ácsorgók legnagyobb része úgy jár, hogy kénytelen dolgvégezetlen, a beváltatlan jeggyel hazatérni, az áru egy-kettőre elfogy a pinceüzletekben.

Érdeklődünk a fa- és szénkiskereskedők ipartársulatánál, hogy mi az oka a jegyek beváltása körül mutatkozó nehézségeknek. Az ipartársulatnál érdeklődésünkre a következőket mondta el:

— A kiskereskedők jelenleg alig husz százalékát kapják meg annak a fa- és szénmennyiségnek, amelyre a közönség jegyeinek akadálytalan beváltására szükség volna. Ha egy-egy kereskedő kap egy fuvar fát vagy szenet, majdnem mindig két-három hónapig kell várnia, amíg újabb kiutaláshoz jut. Ennek azután az a következménye, hogy a közönség, különösen a szegényebb néposztályok, a külvárosok lakossága, amely teljesen a jegyekre van ráutalva, valóságosan megrohanja azokat az üzleteket, ahol éppen egy kevés áru van. Rengeteg sokat ácsorognak az üzletek előtt és az ácsorgók legnagyobb részének jegyeit nem is tudjuk beváltani. A kiadott jegyek jó része ilyen módon elvesz és érvénytelenné válik.

— Az ipartársulat vezetősége ma délelőtt ezért küldöttségben járult a fa- és szénügyek országos kormánybiztosához és kérte, hogy ezen a szomorú helyzeten változtassanak. Kértük, hogy a legközelebbi hetekben minden Budapestre érkező famennyiség ad-janak át a kiskereskedőknek a kiadott jegyek beváltására, mert különben, míg egyesek aránytalanul nagy mennyiségű tüzelőanyaghoz jutnak, a közönség legnagyobb része éllátatlanul marad. A szükség már jelenleg is nagy és igen sok háztartásnak még a főzéshez sincs elég fája vagy szene, de a baj még nagyobb lesz, ha az időjárás a legközelebbi napokban esetleg hidegebbre fordul és a lakásokat fűteni kell. A kormánybiztos meg is ígérte, hogy mindent meg fog tenni a kereskedők kívánásainak teljesítésére, hogy a fajegyeket fennakadás nélkül válthassák be a közönségnek.

— Hasonló kéressel járulnak a kiskereskedők hétfőn délelőtt a szénügyek kormánybiztosához is.

— Az elmúlt két tél sok nyomorúságai közül kétségtelenül a fa- és szénellátás mizériáit éreztük meg legsúlyosabban. Most újból közelről a tél küszöbén állunk; ezeknek a legfájdalmasabb nélkülözéseknek nem szabad újból rászakadniok erre a városra. Az illetékes hatóságoknak már most, jó idején meg kell találniok a módot arra, hogy biztosíthassák a tüzelőanyag-ellátás folytonosságát és az elosztás sima lebonyolítását is; legalább a kiadott fa- és szénjegyekre járó tüzelőanyag-mennyiséget mindenkinek akadálytalanul és ácsorgás nélkül meg kell kapnia.